

שהיום נלמד בעזרת ה':

## שבועות דף יח

**אמר רבא ותרייהו תנינהו:** למדנו במשנה את שני הדינים הללו. את הדין שאסור לבעול אשה סמוך לוסתה, ואת הדין שאסור לפרוש מאשה נידה באבר חי.

**פרישה תנינא - דקתני היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב:** זו היא המשנה שלנו.

**כניסה תנינא - נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן:** לאחר התשמיש מצא האיש דם על הבגד שקינח בו, מתברר שאשתו היתה נידה, ולכן היא טמאה וגם הוא טמא כדין בועל נדה. ושניהם חייבים להביא קרבן חטאת על כך שעברו על איסור נידה בשוגג. עד כאן המשנה במסכת נדה.

**מאי לאו בסמוך לוסתה ואכניסה:** לכאורה מדובר במשנה שבא עליה סמוך לוסתה, והיה אסור לו 'להכנס' ולבעול אותה, ולכן הוא חייב קרבן על כך שעבר על איסור נידה בשוגג. (אמנם הוא חשב שהוא יצליח לבעול ולפרוש לפני שתראה וסת, ולכן הוא נחשב שוגג ולא מזיד). ואם כן למדנו במשנה שחייב על הכניסה.

**א"ל רב אדא בר מתנא לרבא:** לא! מדובר שלא סמוך לווסתה, ועל הכניסה הוא אנוס (כי לא היה אמור להעלות בדעתו שתראה). אמנם לאחר שהיא אמרה לו 'נטמאתי' הוא פרש מיד, כי לא ידע שאסור לפרוש מיד, ולכן הוא חייב על הפרישה קרבן חטאת.

**וכי תימא:** ממשך רב אדא ואומר - אם תשאל אם כן מדוע הוצרך התנא במסכת נידה לכתוב את הדין של איסור פרישה מיידית, והרי הוא כבר כתב זאת במשנה שלנו וכנ"ל?

התשובה - הוא רצה להשמיע לנו שאם הדם נמצא על הבגד שהאשה קנחה בו, תלוי הדבר. אם היא קנחה מיד, שניהם טמאים וחייבים קרבן כי התברר שהיא נבעלה נידה. אבל אם היא קנחה לאחר זמן, שניהם טמאים מספק ופטורים מקרבן. ואגב שהתנא כתב את הדין שנמצא הדם על הבגד שלה, הוא כתב גם את הדין

כשנמצא הדם על הבגד שלו, שאז שניהם טמאים וחייבים קרבן על הפרישה מיידית.

**אמר ליה רבינא לרב אדא ... ואי אפרישה, מעיקרא כי פריש ליה מעיקרא הויא ליה ידיעה:** האם אתה יכול להעמיד את המשנה הזו בשלא סמוך לוסתה והאיסור שלהם הוא על הפרישה מיידית? והרי כתוב במשנה שהדם 'נמצא' על הבגד שלו לאחר התשמיש, דהיינו שהם לא ידעו שהיא נטמאה כלל באמצע התשמיש, ורק לאחר מכן נודע להם. ואם היה מדובר שחייב על הפרישה, הרי כבר נודע להם קודם לכן שהיא נטמאה. (והרי הרי אם הוא לא ידע כלום, הוא אנוס גם על הפרישה).

**א"ל רבא ציית מאי דקאמר רבך:** תקשיב למה שאמר לך הרב שלך. כלומר לדברי רבינא הנ"ל שאי אפשר להעמיד את המשנה בפרישה.

**אמר ליה היכי אצית? דתניא עלה וכו':** אמר לו רב אדא - איך אני יכול להקשיב לדברי רבינא, ולהעמיד את המשנה באיסור כניסה סמוך לוסתה? הרי כתוב בברייתא על המשנה הזו 'זו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה'. ואם מדובר שהיה אסור לו להכנס, היתה צריכה הברייתא לומר 'זו היא מצות לא תעשה שבנידה' כי אסור לו להכנס. אלא בהכרח מדובר על הפרישה, ויש לו מצות עשה לפרוש באבר מת.

**אמר ליה:** אם אתה שונה את הברייתא הזו, תתקן אותה, כי יש בה חיסרון של דברים. וכך צריך לגרוס בה - זו היא מצות לא תעשה שבנדה וכו'. כלומר הברייתא מדברת על שני מקרים. בתחילה מדברת הברייתא על מקרה שעבר על לא תעשה שבנידה, והיינו כשנכנס אליה סמוך לוסתה ונמצא דם על הבגד שלו. ולאחר מכן אומרת הברייתא שאם הוא שימש שלא סמוך לוסתה ונטמאה באמצע ופרש מיידית, הוא עבר על מצות עשה שבנידה.

\*

**אמר מר 'פירש מיד חייב'.** **היכי עביד?** כשאשתו אומרת לו שהיא נטמאה מה עליו לעשות? ביאר רב הונא עליו להעמיד את עצמו בלא לזוז עד שימות האבר. וזו היא 'הטובה' שלו, כלומר 'ואשריו'.

\*

**אמר רבא זאת אומרת:** מדברי המשנה שהמשמש ונטמא אשתו עשה איסור כשפרש באבר חי, משמע שאם היה פורש באבר מת לא היה עושה איסור. מכאן לומדים שהמשמש אשה האסורה עליו באבר מת, פטור. כי אם תאמר שהוא חייב, אם כן מדוע כשהוא פורש באבר מת הוא פטור? והרי אין הבדל בין אבר מת לאבר חי. אלא הוא פטור משום שהוא אנוס ואין לו מה לעשות. אם כן שיפרוש באבר חי וגם יהיה פטור כי הוא אנוס. (כלומר מה ההבדל בין אבר חי למת? בשניהם הוא אמור להיות חייב, ואם הוא פטור באבר מת כי הוא אנוס אם כן הוא צריך להיות פטור גם באבר חי).

**אמר ליה אב״י:** באמת המשמש באבר מת בעריות חייב. והסיבה שהוא פטור כשישמש ונטמא אשתו ויצא באבר מת, בגלל שהוא אנוס. ומה ששאלת אם כן שיצא באבר חי והוא יהיה פטור כי הוא אנוס? התשובה היא שאז הוא לא אנוס משום שיש לו הנאה מרובה מהפרישה, והיה עליו להמתין שימות האבר ויצא כהנאה מועטת שהוא אנוס עליה.

**אמר ליה רבה בר חנן לאב״י:** אם כן יוצא שיש גם בניה חילוק בין 'ארוכה וקצרה'. דהיינו אם הוא קיצר ויצא מיד הוא חייב, ואם האריך והמתין עד שימות האבר הוא פטור. ואילו המשנה שלנו אמרה שיש חילוק רק לגבי המקדש בין 'קצרה וארוכה', דהיינו שאם שהה במקדש חייב ואם יצא מיד פטור. ומדוע המשנה לא אמרה שהחילוק הזה שייך גם לגבי נידה?

**אלא משום דלא דמי. ארוכה זהכא קצרה דהתם, וארוכה דהתם קצרה זהכא:** ענה לו אב״י - המשנה לא אמרה דאם גם על נידה בגלל ששני המקרים אינם דומים זה לזה. אלא הפוכים זה מזה. במקדש אם קיצר בשהייה פטור, ואם האריך בשהייה חייב. ואילו בניה אם קיצר ויצא מיד חייב, ואם האריך ושהה עד שימות האבר פטור.

**קושׁיא: מתקיף לה רב הונא בריה דרב נתן:** רב הוא בר נתן מקשה על דברי אב״י לרבא למעלה שהמשנה מדברת בפירוש באבר מת והוא פטור כי הוא אנוס.

האם אב״י אמר שהוא אנוס? והרי אם הוא אנוס בהכרח מדובר שהיה זה שלא סמוך לוסתה. אבל הרי אב״י ביאר לעיל (דף יז,ב) את משנתנו שהפורש מיידית חייב שתיים, ואם כן בהכרח מדובר בסמוך לוסתה, כי אם לא סמוך לוסתה הוא פטור על הכניסה.

**תירוץ: כי איתמר דאביי בעלמא איתמר:** מה שאמר אביי לעיל 'חייב שתיים' הוא לא דיבר על המשנה שלנו. אלא על המשמש סמוך לוסת וחשב שיוכל לבעול ולפרוש קודם שתראה, ועשה בזה איסור בשוגג. ולאחר שאמרה לו שנטמאה הוא פרש מיידית בשוגג. ואז הוא חייב על הפרישה אפילו אם פירש באבר מת (משום שהוא לא היה אנוס על הפרישה).

כי אביי סובר שהמשמש עריות באבר מת חייב. ואביי מבאר את משנתנו בשלא סמוך לוסתה שהוא אנוס כשראתה נידה, וכל הסיבה שהוא חייב רק בגלל שהוא פרש באבר חי שאז היתה לו הנאה מרובה. והיה עליו לשהות עד שימות האבר ותהיה לו הנאה מועטת, ואז היה פטור בגלל שהוא אנוס.

\*

### **בעא מיניה רבי יונתן וכו'.**

**שקל קלא פתק ביה:** לקח רבי שמעון בן יוסי רגב אדמה וזרק לכיוונו. משום שהרי האזהרה לכוול נדה מפורשת בתורה בפסוק "וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַת טְמֵאָתָה לֹא תִקְרַב". אלא השאלה של רבי יונתן היתה מה המקור לאיסור למשמש עם הטהורה וכו'.

**תשובה:** אמר חזקיה - אמר קרא "ותהי נדתה עליו" אפי' בשעת נדתה תהא עליו: כלומר יש מקרה שיש לאדם מצוה שהנידות של אשתו תהיה עליו והוא לא יפרוש ממנה. והיינו כשנטמאה באמצע תשמיש והוא צריך להמתין עד שימות האבר.

**שאלה:** אשכחן 'עשה', 'לא תעשה' מנלן? תשובה: אמר רב פפא אמר קרא "לא תקרב" וכו': לשון זו מתפרשת גם כ'תעצור ואל תזוז'. כמו שנאמר בישעיהו, שליציני הדור היו אומרים לנביא "הָאֱמָרִים קָרַב אֵלָיו אֶל תִּגַּשׁ בִּי כִּי קִדְשְׁתִּיךָ" תעצור אל תגע בי שלא אטמא אותך ('קדשתך' מתפרש כאן כלשון טומאה).

**תנו רבנן - "והזרתם את בני ישראל מטומאתם" ... וכמה? אמר רבה עונה:** הפרישה היא עונה סמוך לוסת. דהיינו אם היא רואה תמיד וסת ביום, עליו לפרוש ממנה כל היום, מחשש שמא תראה בדיוק בזמן שימש איתה. ואם היא רואה תמיד כלילה, עליו לפרוש ממנה כל הלילה.

**אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן - כל הפורש מאשתו ... דכתיב "להבדיל בין הטמא ובין הטהור":** כלומר להבדיל בן ימי הטהרה לימי הנידה.

רבי יהושע בן לוי אמר הויין לו בנים ראויין להוראה זכתיב "להבדיל ולהורות":  
בהמשך הפסוק של "להבדיל בין הטמא ובין הטהור" נאמר "ולהורות את בני  
ישראל".